

τούρη για την ιδέα της απόφευκτης πανίσχυσής της
και την αποτελεσματική επίλογη στην πραγματικότητα.

Ν. ΓΡΙΜΑΛΔΗ

ΑΠΟ "ΤΑ ΠΡΑΣΙΝΑ ΜΑΤΙΑ"

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ)

VI

Μὲ πολὺ κόπο καταρθώνω νὰ διαβάσω τὸ τρίτο αὐτὸ^ν γράμμα. Σὲ πολλὰ σημεῖα παρουσιάζει μὲ ἄνιση καὶ τα-
ραγμένη γραφὴ ποὺ καταντᾶ τελεία δυσανάγνωστη. "Έχω
πάγει ὅμως τὸ γραφικὸ τῦτο καὶ τὴ σπασμοδικὴ κίνηση
τοῦ χεριοῦ του, καὶ ἔτσι προχωρῶ σιγὰ σιγὰ σὰν τὸν ἀρ-
χαιολόγο ποὺ προπαθεῖ μᾶλλον νὰ μαντέψει μιὰ ἐπι-
γραφὴ ἐπάνω σὲ κάποιο παλιὸ μάρμαρο, ποὺ τὰ πε-
ρισσότερα γράμματα τάχει σβήσει ὁ χρόνος. "Εκεῖνο ποὺ
μούσκανε ἐνιύποση στὸ πρωτόγραφο αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς
εἶναι ἔνα δρυιθοσκάλισμα σὰν σημείωση στὸ ἐπάνω μέ-
ρος τοῦ φύλλου ποὺ ἀκολουθεῖ αὐτὸ τὸ γράμμα. Φαίνεται
πὼς εἶναι μιὰ σκέψη του, ἔνα εἶδος δισταγμοῦ πρὶν γρά-
ψει τὸ ὅτι ἔγραψε καὶ πὼς ἄθελα ἡ πέννα του τὸν πέταξε
ἐκεῖ: «Μπροσὺν τὰ πράσινα μάτια νὰ μὲ πάρουν γιὰ
τρελλό. 'Αδιάφωρο» ἐδῶ ὑπάρχει μιὰ φράσις ποὺ μοῦ εἰ-
ναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ διαβάσω· πάρα κάτω ἔνας στί-
χος γραμμένος ίταλικά καὶ ἀρκετὰ καλλιγραφημένος: Così tra quest'a immensità s'annega il pensier mio. "Αν
δὲν κάνω λάθος νομίζω πὼς εἶναι ἔνας στίχος τοῦ Leopardi ἀπὸ «L'Infinito». Ήστερα: «τὸ μυστικὸ τῆς ζωῆς
εἶν' ἡ τόλμη»· καὶ ἀπὸ κάτω ἰχνογραφημένο ἔνα καρα-
βάκι, καὶ μιὰ χουρμαδιά,

Κατόπιν μὲ σταθερὸ χέρι ποὺ ὅσο προχωρεῖ γίνεται
ἀνήσυχο, καὶ τὰ γραφόμενά δυσανάγνωστα εἶναι γραμ-
μένο τὸ τρίτο αὐτὸ γράμμα:

'Αγαπητὴ κυρία,

"Ελαβα τὸ γράμμα σας.

Μὲ κρίνετε ἄοχημα, καὶ μαζὸν μ' ἔμένα δλους μου τοὺς συμπατριώτας.

Δὲν εἴμεθα τόσον ἀγρίμια δσον φαντάζεσιε.

Εὐλαβικοὶ προσκυνηταὶ τῆς δμορφιᾶς σας, ἀξεστοὶ ἀκόμη ἄν θέλετε καὶ τραχεῖς, ἀλλὰ ὅτι καὶ βάρβαροι.

Στὰ δσα μοῦ γράφετε μὲν ἀλήθεια ὑπάρχει : Δὲν θὰ μπορέσετε ποιὲ νὰ μᾶς νοιώσετε. Σεῖς εἰστε οἱ ραφιναριτσμένοι ἄνθρωποι, καὶ ἔμεις οἱ πρωτόγονοι.

Ἐμεῖς εἴμεθι οἱ γιρνοί, καὶ σεῖς οἱ ντυμένοι.

Σεῖς ἔχετε τὸν Ἰλιγγό ποὺ ἔχει ἡ ἄβυσσος· ἔμεις ἔχομε τὸ βρυχηθμό της.

Μέσα μας ὑπάρχει μιὰ σκιά· ὁ ἐσωτερικός μας κόσμος εἶναι πραγματικὰ βάραθρο. "Οταν ἀγαποῦμε βρυχώμεθα, ὅταν καταποντιζόμεθα πέφτομε μέσα στὸν ἴδιο μας κόημνό. "Ομως μέσ' ἀπ' τὴ σκιά μας ἐκπορεύεται ἔνα φῶς : ἡ ἀπλότητά μας. Εἶναι κάτι τί ποὺ πήραμε ἀπὸ τὸν ἥλιο μας. Συζητοῦμε μὲ τὸ αἰσθημά μας καὶ τὸν πόνο μας ὅπως συζητοῦμε οἱ μεγάλοι κατακλυσμοὶ μέσα στὸ χάος. Δὲν διατάζουμε, ξεσποῦμε. Δὲν ἀγαποῦμε, πενθαίνομε. Δὲν λατρεύομε, πιστεύομε. Μέσα μας ὑπάρχει κάτι τί ἀπὸ τὸ ἀπέραντο τῆς ἐρήμου καὶ τὸ σκοτεινὸ μυστήριο τῆς Ἀνατολῆς.

Δὲν εἴμεθα βάρβαροι.

Μόνον ταπεινοὶ λάτρεις τῆς χάρης σας καὶ τῆς δμορφιᾶς σας, ίκανοι δμως νὰ σᾶς κοιτάζομε κατάματα, ὅπως κατάματα κοιτάμε ἐκεῖ κάτω τὶς ἐκθαμβωτικές μας ἀνατολές.

"Υστερα ἔρω πὼς ἡ δική σας νοοτροπία εἶναι διάφορη ἀπὸ τὴν δική μας, καὶ πὼς μιλοῦμε δυὸ γλῶσσες χωριστές.

"Η κυρία Λάουρα μοῦ διάβασε προχτὲς τὸ γράμμα σας. Δὲν νομίζετε δμως πὼς γράφετε πολλὰ γιὰ μένα καὶ πὼς δὲν ἀξίζω πολὺ γιὰ φιλολογικὸς στόχος;

"Ομως τὸ γράμμα σας ἦταν χαριτωμένο, γεμάτο ἀπὸ μουσελίνες τῆς Δύσεως.

Κάτι τὸ ἀρωματισμένο ἀπὸ τὸ ἀπέραντο του «τίποτε». "Ενα τραγουδάκι ἀπαλό, χνιυδάτο, σὰν νυκτωδία ἀποιού συμπατριώτη σας ποὺ κλαίει κάτω ἀπὸ ἔνα κλειστὸ παράθυρο.

Τίποτε ἀπὸ τὴν βαθειὰ ἀσμονία ποὺ ξεφεύγει ἀπὸ τὸν βυθὸ του δρυμοῦ, τίποτε ἀπὸ τὴν μάνιτα ιοῦ σίφουνα

ὅταν περινᾶ καὶ σαρώνει σύγκορμα τὸν γέρικον μὰ ἀτσαλένιοις κορμοὺς τῶν αἰωνόδιων δρῦ, καὶ ἀναγκάζει τὴς περήφινες λεῦκες νὰ γέρνουν προσκυνητὰ τὶς κορφές των στὸ πέρασμά του.

"Ἐχετε μέσα σας, κυρία μου, τὴν ἀπαλὴ πνοὴ ποὺ ἀπλώνει ἡ γυάλινη σέρρα.

"Ἄχομε μέσα μας τὴν δρυγὴ τοῦ δάσους.

"Άγαπάτε ἀπλώνοντας γύρω ἀπὸ τὸν ἔρωτά σας φτερὰ μυλοὶ ὁ θῆς.

"Άγαποῦμε ἀπλώνοντας γίρω μας τὰ μεγάλα φτερὰ τοῦ θιανάτου.

Είσθε οἱ ἄνθρωποι τῆς Δύσεως. Εἴμεθα τὰ τέρατα τῆς Ἀνατολῆς. Γρίφοι, ἵππογριφοι καὶ χίμαιρες, αἰνίγματα ποὺ διαλαλοῦν τὰ φωτεινὰ δράματα ποὺ πλανῶνται πέριν τοῦ Γάγκη, γύρω ἀπὸ τὸν Γολγοθᾶ, ἐπάνω ἀπὸ τὸν Παρθενῶνα, πιὸ ψηλὰ ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἀμίαντη κοριφὴ τοῦ Ὁλύμπου.

"Ἔχομε μέσα μας μιὰν δλόκληρη Ἀνατολή. Εἴμεθα Σφίγγες. Σιὴ δύση σας δὲν ὑπάρχουν Οἰδίποδες.

Καὶ λοιπὸν πονεῖ ἀκόμη τὸ κουκλίστικο χεράκι σας ἀπὸ τὸ ἀπότομο σφίξιμο ποὺ τούκανα προχτές; Perdonate mi. Σᾶς ἔσφιξα ἄθελα τὸ χέρι, γιατὶ τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ κρατοῦσα — θυμᾶστε; — ἔνας ἀερόλιθος κύλισε στὸ στερέωμα. Ἐκαμα ἐκείνη τὴ νευρικὴ σύσπαση γιατὶ ἐνόμισα γιὰ μιὰ στιγμὴ πῶς ἔνα φιλί σας γλύστρησε γιὰ κάποιον ἄλλον.

Σᾶς ζητῶ συγνώμην. Τὶ τὰ θέλετε· γιὰ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω ἀκόμη τὸ παραδέχομαι πῶς εἴμεθα βάρβαροι.

Τώρα ποὺ σᾶς γράφω πλημμυρισμένος ἀπὸ σᾶς, ἔχω μπροστά μου τὴν μικρούλα σας φωτογραφία. Μέσα στὸ κομψό της καδράκι μοῦ κάνει τὴν ἐντύπωση φυλακισμένης χρυσαλλίδας. Γελᾶ τὸ ἄτολμο μὰ χαριτωμένο χαμόγελο, τὸ γεμάτο ὑπερηφάνεια καὶ δυσπιστία. Τὸ στόμα σας μοιάζει μὲ μπονυμπούκι ρόδου ποὺ δειλὰ καὶ τρεμούλιαστὰ τὰ πέταλά του φοβοῦνται ν' ἀνοίξουν μπροστὰ σιὸ φῶς τῆς αὐγῆς.

Τὰ μάτια σας σκοτεινά, ἀβέβαια, ἀκαθόριστα τρομαγμένα κι' αὐτὰ κοιτάζουν τὸν μεγάλο μάτσο τῶν λουλουδιῶν ποὺ κρατεῖτε στὴν ἀγκαλιά σας. Ἡ φωτογραφία σας δὲν σᾶς μοιάζει τόσον, δμως εἶναι τὸ πανομοιότυπον τῆς

ψυχῆς σας : Δειλή, φευγαλέα, ἀβεβαία, ἀκαθόριστη σὰν τὸ ἄποσπερνα ἔκεινα συννεφάκια τὰ χοιρίσιμέν· ἀπὸ τὴ διόση ποὺ πλανῶνται στὸ χάος σὰν τοὺς ἀσκοπούς λογισμούς τοῦ ἀπείρουν.

Τώρα βλέπω ἀκόμη καὶ τὸ μορφασμὸ ποὺ κάνετε δια-
βάζοντάς με. Μὰ δὲ οιητής τοῦ ·Θρύλου τῶν Αἰώνων·
ποὺ τόσον ἀγαπᾶτε εἴπε : Δὲν ὑπάρχει πιὸ δημιοφός ἀπὸ
τοὺς μορφασμούς μιᾶς ὅμορφης τοῦ θυμωμένης.

"Ετσι προχτές τὸ βράδυ στὸ κομψό σας σαλοιάκι,
νευριασμένη — δὲν θέλω νὰ θυμηθῶ γιὰ ποιὸ λόγο —
ἔκανατε ἔνα σωρὸ λάθη στὴν patetica τοῦ Μπετόβεν. 'Ο
maestro Berte τὸ ἀπέδοσε σὲ ἄγνοια. Εἶναι κουτός δὲ
maestro Berte. "Αλλοτε τὴν ἐπαίξατε τέλεια. "Έκεῖνο τὸ
βράδι ὅμως ή ψυχή σας εἶχε χυθεῖ στὴν ἀκρια τῶν δακτύ-
λων σας. "Ἐνῶ προχτές τὰ δάκτυλά σας εἶχαν χαθεῖ μέσα
στὸν κοχλασμὸ τῆς ψυχῆς σας. Τὸ ξέρω πῶς σᾶς κτύπα-
στὰ νεύρα ή 'Ελείρα. Τὸ λάθος ὅμως εἶναι δικό σας. Νὰ
σᾶς τρομάζει ἔνας ἀγριος Ἀνατολίτης, τὸ καταλακαίνω.
Μὰ ή καῦμένη ή 'Ελείρα τὶ σᾶς φταίει καὶ γιατὶ σᾶς
τρομάζει ; "Ἐνυ κουρελάκι ἔκει καμωμένο ἀπὸ δὲ τὸ περίσ-
σεψε διὰ σᾶς. Δὲν μπορῶ νὰ πῶ πῶς δὲν εἶναι δὲ καθαρὰ
ἀντιπροσωπευτικὸς ἵπος τῆς ναπολιτάνικης ὅμορφιάς.
"Έχει ἀκόμη τὴ συνείδηση τῶν ὄπλων της καὶ διαρκῶς τὰ
παρατάσσει. "Εμένα ὅμως μοῦ κάνουν τὴν ἐντύπωση στρα-
τιωτικῶν ἐπιδείξεων. Σεῖς ὅμως κρύθετε τὰ νύχια σας, καὶ
ἐπειδὴ δὲν μπορεῖτε νὰ τὰ χώσετε στὰ μεγάλα της καστανά
μάτια τὰ μπίγετε στὴ οδοφυλλένια σας παλάμη. Εἴστε
καὶ σεῖς βάρθαρη γιατὶ κάνετε τὸ χεράκι σας νὰ πονεῖ.

Τὶ κακιὰ ποὺ εἴστε. "Ετσι προχτές μοῦ γράψατε τὸ
στυγνὸ ἔκεῖνο γράμματα ἀπαγορεύοντάς μοὺ νὰ πάγω μαζύ
της στὸ Capri. Σᾶς ὑπήκουσα χωρὶς κι' ἔγω νὰ ξέρω καλά
καλὰ γιατί. "Ομως δὲν ἥταν σωστό.

Δὲν ξέρω τὶ ἰδέαν θὰ σχηματίσει γιὰ μένα ή κυρία
Μάγο. "Αδιάφορον ὅμως. Τὸ πολὺ πολὺ θὰ πεῖ πῶς εἴ-
μαι βάρθαρος. "Έχω συνηθίσει στὴ λέξη.

Ἄνυιον μοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ βρεθῶ στὸ Σὰν Κάρλο.
Ἐλμαι ὑποχρεωμένος νὰ μείνω ἀργά μὲ τὴν ἀδελφούλα
μού· θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ πιστέψετε στὴ λύπη μού.

Χάνω μιὰ διπλὴ μουσική· τῇ μουσικῇ τοῦ Βάγνεο καὶ
τῇ μουσικῇ τῶν ματιῶν σας. "Ω! Τὰ μάτια σᾶς !!

Γελάτε ή θυμώνετε; Ἀδιάφορον. Τὸ γέλοιο σας καὶ διθυμός σας γιὰ μένα, εἶναι ή αἰδέρια ἔνωση τοῦ μύρου καὶ τῆς ἀκτίνας. Εἴμι εὐτυχὴς ὅταν σᾶς κάνω νὰ γελάτε καὶ νὰ θυμώνετε. Νομίζω πὼς μαζεύω μυρολούλουδα καὶ δένοντάς τα μὲ ἀκτίνες τὰ καταμέτω στὰ πόδια τῆς παναγίας τοῦ Καρδιήλου ποὺ τόσον εὐλαβικὰ ἀγαπάτε.

Προχεὶς ἐλέγατε στὴ Λάουρα πὼς δὲν εἶμαι καλὸς χριστιανός. Μὲ εἴπατε ἀκόμη καὶ ἄθεο. Ἰσως ἡμούν πρὶν σᾶς γνωρίσω. Ὁμως ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ εἶχα τὸ εὐτύχημα νὰ σᾶς δῶ πιστεύω ἀδίστακτα στὴ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ.

Σᾶς φιλῶ τὸ χέρι.

NAPOLI - TOLEDO 26-2-26

ΑΠ' ΤΗ ΖΩΗ ΔΥΟ ΆΛΗΤΩΝ

Ἐνοιώτε πὼς δι σύντρορός του κοιμόταν γαλήνια μὰ πάλι δὲν κρατήθηκε. Τὸ κρύο δὲξα ἦταν τσουχτερὸ καὶ τοῦ περεχοῦσε τὸ κορμὶ μὲ μιὰ ἀνατροχίλα. Τὰ σαγόνια του ἀπὸ τὸ τρέμουλο χτυποῦσαν τὸ ἔνα τὸ ἄλλο. Δὲ βασιεύσε πειότερο. Τὸν σκούντηχε ἐλαφρὰ στὴν πλάτη.

— Γιὰ τραβήξου πειό πέρι υπέ, μουρμούρισε σταγμένα.

Ο σύντροφος του οὔτε τάραξε ἀπὸ τὸν τόπο του. Ξακολούθησε νὰ κοιμᾶται καὶ τὸ ροχαλτό του δυνάμωνε δλοένα. Τὸ στῆθος του ἀνεδοκατέδαινε ἀκανόνιστα. Εἶχε παρακονραστεῖ σήμερο δι καῦμένος στὸ μῶλο ξεφορτώνοντας μιὰ ἀράπικη μασύνα καὶ τοῦ κόπηκε κάθε δρεξι. Στὴν ταξέρνα τὸ βράδυ δὲ μπόρεσε οὔτε τὸ λαρύγγι του νὰ ἔπλύνει μὲ λίγη ρετσίνα. Χοντροδουλειὰ ἡ βρώμικη καὶ σὲ τσακίζει.

— Οὖ, παρακουράστηκες σήμερα Γιαννάκη μού, μὲ αῦριο θὰ βγάλουμε τὴ χισσούρι. Θὰ τοῦ δώσουμε ἀνάψει τὸ βράδυ στοῦ κυρὶ Σταύρου... Ἀϊντε τώρα κοιμήσου καὶ μεγάλο τὸ χατήρι σου...